

CAP. V. *De termino prædestinationis.*CAP. VI. *De scientia absoluta, quæ necessario antecedit prædestinationem.*CAP. VII. *De necessitate præscientiæ conditionatæ ante prædestinationem.*CAP. VIII. *Decretum gloriæ esse primum actum in prædestinatione hominum.*CAP. IX. *Idem decretum fuisse primum in prædestinatione angelorum.*CAP. X. *Hoc decretum esse definitum quoad personas, et quoad gradus gloriæ.*CAP. XI. *Hoc decretum esse dilectionem, et electionem prædestinationis.*CAP. XII. *In eodem signo fuisse electos omnes prædestinatos.*CAP. XIII. *De voluntate, qua Deus media prædestinatis præparavit.*CAP. XIV. *De voluntate, qua Deus exequitur prædestinationis effectus.*CAP. XV. *An voluntas, qua Deus intendit, et confert gloriam, diversas mutationes efficiat in prædestinato.*CAP. XVI. *An in prædestinatione sit necessarius actus imperii distinctus a cæteris.*CAP. XVII. *An prædestinatio sit actus intellectus, vel voluntatis.*CAP. XVIII. *De comparatione prædestinationis cum providentia.*CAP. XIX. *De comparatione prædestinationis ad gratiam et supernaturalem gubernationem.*CAP. XX. *De comparatione prædestinationis cum libro vite.*

LIBER PRIMUS.

DE PRÆDESTINATIONIS

NECESSITATE, AC NATURA.

In hoc primo libro, explicata prius significatione vocis, et tractata quæstione, an si prædestinatio, quid illa sit quamve essentiam, vel rationem formalem habeat inquiremus. Quia vero (ut videbimus) prædestinatio in actu, vel actibus mentis divinæ consistit (sub mente intellectum et voluntatem comprehendendo), et omnis actus mentis habet objectum, seu materiam, circa quam versatur; ideo consequenter videbimus, qualis actus prædestinatio sit, et in qua materia versetur, et an actus intellectus et voluntatis comprehendat, et quinam illi sint, et in quibus illorum principaliter ratio prædestinationis posita sit. Quæ omnia in hoc primo libro comprehendemus.

CAPUT I.

NECESSARIUM ESSE IN DEO PRÆDESTINATIONEM PONERE.

1. Non defuerunt, qui prædestinationem in Deo esse negaverint, ut colligitur ex Prospero in responsione ad objectiones Gallorum, capite primo, et ex Augustino, libro secundo, de Bono perseverantiæ, capit. 14, putabant enim prædestinationem nihil aliud esse, quam fatum, quo posito, libertas arbitrii tollitur.

2. Nihilominus certum de fide est, prædestinationem Deo convenire. Ita docent prædicti Patres, et supponit Tridentinum, Sess. 6, cap. 12,

CAP. I. DE NECESSITATE PRÆDESTINATIONIS.

et canon. 16, quatenus definit, neminem posse esse certum de sua prædestinatione, nisi ei specialiter reveletur. Et convincitur ex Paulo ad Rom. 1 et 8, 1 ad Corint. 2, et ad Ephes. 1, quibus locis *prædestinationem* sub hac eadem voce Deo attribuit et sub aliis nominibus *electionis, propositi, præscientiæ*. Idem habetur ex multis aliis locis, quæ postea commemorabo.

3. *Vox prædestinatio exponitur.* — Ratio ex re ipsa, constabit ex dicendis: nunc solum declaratur ex vocis significatione. Vox enim *prædestinatio* composita est a verbo *Destino*, quod apud Latinos varias habet significationes. Duæ tamen, vel tres sunt præcipuæ ad rem præsentem. Aliquando enim significat mittere, aliquando designare ad aliquod munus, sæpius vero animo proponere et statuere. Et quidem divus Thomas, 1 p., quæst. 23, art. 1, quem sequitur Durandus 1, d. 41, quæst. 1, prædestinationis nomen a prima significatione derivat. At vero Alex. Alensis, 1 p., quæst. 28, Memb. 1, et alii, potius existimant sumendam esse ex ultima. Tamen in re non potest esse diversitas, quia prædestinatio non significat exteriorem missionem, seu transmissionem, in vitam æternam, ut omnes fatentur et sumitur ex Paulo ad Rom. 8, ubi prædestinationem a glorificatione distinguit, et ab illis actionibus, per quas homo re ipsa et exterius (ut sic dicam) transmittitur in vitam æternam, ut sunt vocatio et sanctificatio. Ergo etiam si prædestinatio transmissionem significet, non tamen in re exercitam, sed mente conceptam, ut etiam divus Thomas notavit, articulo secundo ad 2.

4. *Prædestinatio an sit.* — Hinc ergo evidenter constat, esse in Deo prædestinationem, quia multi sunt, qui divina virtute et auxilio transferuntur in vitam æternam: necesse est autem, ut hoc fiat ex voluntate, præscientia et providentia Dei; ergo præcedit in Deo ratio, seu conceptio, ac voluntas illius transmissionis, quæ in tempore fit: illa autem significatur nomine prædestinationis. Nam ad hoc significandum, verbo, *Destino*, addita est particula *Prædestinationis*. Circa quam est breviter advertendum, posse significare, vel solam antecessorem æternitatis ad tempus, vel etiam ordinem aliquem, seu prioritatem rationis inter ipsos actus divinæ scientiæ et voluntatis. Et hoc posteriori modo sumitur a multis theologis, cum de prædestinatione tractant et recte ut existimo. Tamen in hoc sensu non est res pertinens ad fidem, saltem aperte definitam, quod detur talis prædestinationis modus.

Tum quia hæc divisio signorum in divina mente et prioritatis, seu ordinis rationis inter actus voluntatis et intellectus non pertinet ad dogmata fidei, sed ad disputationem mere theologiam: tum etiam, quia in hoc sensu aliqui Catholici intellexerunt, non dari in Deo absolutam prædestinationem, seu præparationem gratiæ, vel gloriæ respectu alicujus hominis, ante præscientiam absolutam futurorum actuum, seu futuræ cooperationis liberi arbitrii. Vel saltem non habuisse Deum talem modum propositi, seu prædestinationis circa omnes qui in tempore salvantur. Quæ opiniones hactenus non sunt ab Ecclesia damnatæ, nec censuram aliquam, aut notam merentur, licet falsæ sint, ut postea videbimus.

5. Igitur ut assertio posita fidei certitudinem habeat, sumenda est particula *præ*, ut dicat solum antecessorem æternitatis ad tempus, quo sensu procedit optime ratio facta, estque non solum certa, sed etiam evidens, suppositis dogmatibus de glorificatione justorum. Et ita expresse illam particulam explicuit Alensis, loco citato, articulo primo, idemque significavit Durandus 1, distinctione 40, quæst. 1, dicens, rationem destinationis in finem supernaturalem præexistere in Deo antequam res fiant, et propter hanc antecessorem ad rem ipsam, vocari prædestinationem, quod sumpsit ex D. Thoma, articulo primo. Solum ergo sub hac significatione et generali ratione certum nunc relinquitur, in Deo esse prædestinationem.

6. *Deus solus prædestinare potest.* — Imo, ut recte adnotavit Durandus hinc etiam concluditur, Prædestinationem, ut nunc de illa loquimur, soli Deo posse convenire. Nam prædestinatio significat rationem ordinis, seu transmissionis infaillibilis creaturæ rationalis in vitam æternam: solus autem Deus potest ordinare hoc modo rem creatam in finem, tum propter excellentiam illius finis, tum etiam propter infaillibilem et efficacem præordinationem, quæ postulat infinitam sapientiam et omnipotentiam Dei, ergo prædestinatio et in Deo est et soli illi convenire potest.

CAPUT II.

SIT NE PRÆDESTINATIO ACTUS IMMANENS EX ÆTERNITATE DEO CONVENIENS.

1. Ratio dubitandi esse potest, quia prædestinatio definitur ab Augustino, quod sit, *Præscientia et præparatio beneficiorum Dei, etc.*, de

bono perseverant, capite decimo-quarto. Et quamvis præscientia sit æterna, tamen præparatio, per quam ratio prædestinationis completur, videtur esse temporalis erit. Minor quoad posteriorem partem probatur, quia artifex, qui deliberat de ædificio faciundo, non dicitur præparare ad ædificium faciendum, donec materiam ex qua conficiendum est, congregare incipiat, et Rex non dicitur præparare ad bellum, donec pecuniam congreget, arma emat, convocet milites; ergo similiter Deus non dicitur præparare hominibus beneficia, donec illa conferre incipiat; ergo præparatio, ac proinde etiam prædestinatio non dicitur actum solum, immanentem et æternum, sed involvit etiam æternam et temporalem.

2. *Prima assertio.* — Dicendum vero est primo. Prædestinationem esse actum immanentem in Deo, quem prædestinantem denominat intrinsece, rem autem circa quam versatus extrinsece, denominat prædestinatam. Hæc assertio est divi Thomæ, dicta quæstione vigesima tertia, articulo secundo, ubi in hoc sensu defendit prædestinationem nihil ponere in prædestinatis, sed in prædestinante. Et quidem quoad priorem partem spectat, intelligit nihil ponere in prædestinatis formaliter, quia non est forma illorum, eis inhærens: effective autem aliquid ponit in illis, ut infra constabit declarando prædestinationis effectus. Relinquitur ergo, prædestinationem esse intrinsece in ipso Deo prædestinante: nam in aliquo esse debet intrinsece, ergo cum non sit in re prædestinata, necesse est, ut sit in Deo. Dices, prædestinationem dicere de formali respectum rationis, quia nec in Deo, nec in alio est intrinsece. Respondeo, prædestinationem in se aliquid esse reale, licet a nobis concipi, aut explicari non possit, nisi per modum respectus rationis. Nam vere et in re Deus prædestinat et prædestinatio ipsa est vera causa realis plurimum effectuum. Denique, quoad hoc eadem est ratio prædestinationis, quæ est voluntatis et præscientiæ Dei, prout circa creaturas versantur. Unde etiam constat, prædestinationem non posse esse in Deo, nisi actum immanentem, ut notavit divus Thomas, dicto articulo ad primum: tum quia prædestinatio non significat aliquid per modum actus primi, sed per modum actus ultimi et vitalis, sicut præscientia, electio et hujusmodi, ut ex ipsa vocis significatione et omnium sensu constat: tum etiam quia (ut statim dicam) prædestinatio dicit quid liberum: nihil autem denominatur liberum in Deo, nisi id, quod illi convenit per

modum actus immanentis: reliqua enim attributa omnia ex necessitate illi conveniunt.

3. *Secunda assertio.* — Secundo dicendum est, Prædestinationem esse actum æternum et secundum totam rationem suam ex æternitate convenire Deo. Est res certa, colligiturque ex illo ad Ephesios primo. *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem*, et subdit inferius: *Qui prædestinavit nos*, utique tunc, quando nos elegit. Unde subdit inferius: *Prædestinati secundum propositum ejus, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ*; et ad hoc ipsum alludit Paulus ad Romanos, octavo, dicens: *Nam quos præscivit et prædestinavit, etc.*, et hos *prædestinatos*, statim vocat *electos*, dicens: *Quis accusabit adversus electos Dei?* Est ergo æque æterna prædestinatio, ac præscientia, vel electio. Et sic etiam primæ Corinth. secundo. Sapientia incarnata dicitur, *prædestinata ante sæcula in gloriam nostram*. Quibus locis omnes Patres agnoscunt, prædestinationem esse æternam, et Augustinus, de prædestinatione Sanctorum, capite decimo, et de Bono perseverantiæ capite decimo, quarto. Fulgentius, libro primo, ad Monim., cap. 12 et 13.

4. *Ratio assertionis.* — Ratione vero declaratur ex dictis, capite primo. Quia illa particula *Præ*, significat antecessorem divinæ prædestinationis ad effectum ejus, qui est transmissio in gloriam, quæ, mediante gratia, in tempore sit. Illa autem antecessio non potest esse per durationem finitam, sed per æternitatem, cuius ratio est, quia nihil potest convenire Deo ex tempore; præter denominationes extrinsecas, seu revelationes rationis provenientes ex actuali effectione, seu existentia creaturarum; prædestinatio autem non dicit hujusmodi denominationem, cum antecedit existentiam effectus creati, ad quem dicitur habitudinem: ergo necesse est, ut conveniat Deo ante temporis initium. Alioquin mutaretur Deus, si nunc prædestinaret et non antea, cum prædestinare illi non conveniat ex mutatione creaturæ.

5. *Obiectio.* — *Bifariam objectioni occurritur.* — Dices, Prædestinatio est pars providentiæ: at providentia non est æterna, sed temporalis, quod patet, quia providentia est posterior creatione, quia rebus jam creatis consulit, ut dixit Nemesius, in libro de Opificio hominis, capite quadragesimo secundo, creatio autem temporalis est, ergo. Respondeo primo, quidquid sit de providentia, quatenus procurat bonum rebus jam existentibus; nihilominus prædestinationem ratione illius antecessionis, quam particula *Præ* indicat, abstrahere ab

existentia rerum, quæ prædestinantur, ut optime dixit D. Thomas, articulo 2, ad 2, ac proinde esse æternam. Secundo dicitur, etiam providentiam formaliter sumptam æternam esse, ut idem D. Thomas, docuit, quæst. 22, art. 1, ad 2. Nam, licet executio providentiæ temporalis sit, ad quam videtur Nemesius respexisse, tamen voluntas et ratio existens in mente Dei, per quam in tempore omnia gubernat, æterna est, et illa vocatur providentia.

6. *Qualis præparatio sit prædestinatio.* — Ad rationem ergo dubitandi in principio positam, respondetur, eandem æquivocationem esse in verbo *Præparandi*, est enim præparatio quædam exterior, qualis esse solet, vel dispositio aliqua materiæ, vel saltem ipsiusmet materiæ remotæ congregatio, ut solet esse in humana præparatione ad ædificium aliquod; et talis præparatio quatenus in aliquo Dei opere intelligi potest, temporalis est, ut probat ratio facta. Potestque exemplum adhiberi in creatione hominis, nam ante illam Deus quodam modo præparavit materiam, formando corpus de limo terræ, quæ præparatio non minus temporalis fuit, quam ipsa creatio. Alia est præparatio mere interna in mente gubernatoris, seu provisoris, ut dicitur homo esse paratus ad respondendum, quando mente prævidit difficultates et prævenit responsiones earum, dicitur etiam quis paratus ad dandum, quando propositum voluntatis habet dandi tali tempore. Hoc ergo posteriori modo dicitur prædestinatio, præparatio in mente et voluntate Dei, nam et prænovit omnia media, per quæ potest salvare electos suos et per voluntatis suæ propositum illa eis præparavit et talis præparatio æterna est. In idem redit quod D. Thomas dixit, d. art. 2, ad tertium, duplicem esse præparationem, aliam patientis, aliam agentis, illamque esse aliquid in materia, quæ præparatur, et ideo esse temporalem, hanc vero esse tantum in ipso agente: et in agente per intellectum, et voluntatem solum esse præconcepam rationem agendorum, vel voluntatis propositum ad agendum, et ideo hujusmodi præparationem in Deo esse æternam, talemque esse prædestinationem.

7. Addit vero Alensis, dicta quæst. 28, Mem. 1, art. 3, differentiam inter Deum et creata agentia; quod agentia creata indigent aliqua externa materia ad agendum: et ideo tunc maxime dicuntur præparari ad opus, quando materiam aliquo modo præparant, vel disponunt saltem remote. Ad Deum non indiget ad agendum externa materia, sed sola sua

potentia, per quam est in sufficienti actu primo, et habet ex se omnia requisita ad agendum si velit, et ideo non indiget alia præparatione, præterquam suæ voluntatis proposito, ac deliberatione, quæ æterna est.

CAPUT III.

PRÆDESTINATIO LIBERE NE, VEL NECESSARIO DEO CONVENIAT.

1. *Rationes dubitandi.* — Ratio dubitandi esse potest, quia, in capite primo, diximus prædestinationem ex necessitate Deo convenire; quod autem ex necessitate alicui convenit, liberum illi non est. Item diximus prædestinationem esse æternam, quod autem æternum est, immutabile est, ac necessarium, non ergo liberum. Item prædestinatio relata ad intellectum pertinet ad rationes rerum agenda-rum, quæ ex necessitate sunt in mente Dei: relata vero ad voluntatem, est amor quidam, seu voluntas salvandi aliquos homines, quæ necessario Deo convenit, saltem suppositione facta, quod voluerit Deus homines creare. Quomodo enim potuit bonitas ejus non aliquos prædestinare?

2. Duplex necessitas in actu prædestinationis intelligi potest, una simpliciter, id est, nulla facta suppositione, alia ex hypothesi aliqua. Rursus illa prior intelligi potest vel absoluta necessitas, quomodo convenit Deo esse sapientem, justumque, etc. Vel tantum necessitas congruitatis, vel convenientiæ, quomodo dicimus necessarium fuisse Incarnationem ad redemptionem generis humani.

3. *Prima assertio.* — Primum ergo dicendum est absolute, ac simpliciter loquendo, prædestinationem non convenire Deo necessario, sed esse actum liberum Dei. Et res de fide certa. Sumitur ex Paulo ad Roman. 8: *Scimus quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, iis qui secundum propositum vocati sunt sancti*, utique *secundum propositum liberum voluntatis Dei*, non ex aliqua necessitate; unde subdit: *Nam quos præscivit et prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, etc.* Indicans differentiam inter verum filium et fratres ejus, quod ille solus talis est per naturam et ex necessitate, ii vero prædestinatione, ac proinde libera Dei voluntate. Unde paulo inferius, prædestinatos vocat electos Dei, dicens: *Quis accusabit adversus electos Dei?* Electio autem actus liber est, ergo et prædestinatio. Quod apertissime idem Paulus confir-